

ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ІМПЕРАТИВИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Західноукраїнський національний університет

Анотація. Розглянуто вітчизняні та міжнародні інституційні імперативи інноваційних процесів з підвищення енергоефективності та екологічної безпеки національної економіки. Проаналізовано економічні імперативи інноваційного розвитку енергетичних підприємств. Виокремлено екологічні аспекти розбудови ринку енергосервісу та ринку альтернативної енергетики.

Ключові слова: інноваційний розвиток; енергетичний менеджмент; сталий розвиток; “зелена” енергетика; альтернативні джерела енергії; енергосервіс.

Institutional and economic imperatives of innovative processes of energy efficiency and environmental safety of the national economy

Abstract. Domestic and international institutional imperatives of innovative processes of energy efficiency and environmental safety of the national economy are considered. The economic imperatives of innovative development of energy enterprises are analyzed. The ecological aspects of the development of energy service market and alternative energy market are highlighted.

Keywords: innovative development; energy management; sustainability development; “green” energy; alternative energy sources; energy service.

Інтенсифікація процесів з імплементації міжнародного досвіду щодо переходу до кліматично нейтрального розвитку національної економіки супроводжується зростанням цінності інноваційного потенціалу. У рамках реалізації положень Європейської Зеленої Угоди, прийнятої Європейською Комісією у грудні 2019 р., в Україні розроблено Концепцію «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року [1], яка спрямована на реалізацію інноваційних проєктів з підвищення енергоефективності та екологічної безпеки національної економіки. Зокрема, передбачається запуск таких інноваційних процесів:

- забезпечення енергоефективності та підвищення енергозбереження (промисловість, будівлі, теплоенергетика);
- використання відновлювальних джерел енергії (сонячна енергетика, вітрова енергетика, біоенергетика);
- декарбонізація та екологізація транспорту шляхом переходу на електротранспорт (міський, міжміський, вантажний, приватний);
- управління відходами та впровадження циркулярної економіки;
- діджиталізація та технологічні зміни енергопостачальних та енергорозподільчих систем (запуск «розумних» мереж);
- підтримка науково-дослідних робіт та інновацій з розвитку «зеленої» енергетики та забезпечення енергетичної, екологічної безпеки України [1].

Натомість, відзначимо, що національним інституційним імперативом для реалізації таких інноваційних заходів із підвищення енергоефективності та екологічної безпеки національної економіки була Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р) [2], у якій виокремлено пріоритети щодо інноваційного розвитку паливно-енергетичного комплексу на засадах екологічного та енергетичного менеджменту. У цьому контексті, зростає роль застосування інноваційних підходів до енергосервісу [3], трансформації системи управління підприємствами теплоенергетики [4] та електроенергетики, впровадження політики екологічної диверсифікації транспорту у контексті розбудови «розумного» міста [5], формування системи енергетичного менеджменту суб'єктів господарювання національної економіки, перехід на

альтернативні джерела отримання енергії в результаті повторної переробки ресурсів (управління відходами).

Для розуміння економічних імперативів удосконалення енергетичної та екологічної політики суб'єктів господарювання національної економіки розглянемо динаміку виробництва і споживання електроенергії в Україні. Зокрема, згідно даних у [6] за 2019 рік обсяг виробництва електричної енергії електростанціями, які входять до Об'єднаної енергетичної системи України, досяг 153 964,8 млн. кВт·год, що на 5 385,8 млн. кВт·год або на 3,4% менше порівняно з 2018 роком. Натомість, за 2019 рік виробництво електроенергії відновлюваними джерелами енергії (вітрова електростанція, сонячна електростанція, біомаса) порівняно з 2018 роком збільшилось на 2 909,6 млн. кВт·год або на 110,5% та становило 5 542,3 млн. кВт·год. Відповідно до цього, важливим аспектом є забезпечення інноваційних процесів енергоефективності та екологічної безпеки підприємств енергетичної сфери, зокрема в результаті впровадження інновацій у сфері альтернативної енергетики.

Зважаючи на вищевикремлені інстиційні та економічні імперативи інноваційних процесів енергоефективності та екологічної безпеки національної економіки, а також, враховуючи актуальність питання попередження зміни клімату, обмеженість природних енергетичних ресурсів зростає роль концепції сталого розвитку та використання інноваційного потенціалу. Такі інноваційні процеси передбачають трансформацію організаційно-економічного механізму функціонування енергетичного ринку у напрямі розвитку «зеленої» енергетики, а також необхідність розбудови ринку енергосервісу для підвищення екологічної безпеки національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. URL: <https://menr.gov.ua/news/34424.html>.
2. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.
3. Borysiak O. V., Brych B. V., Shpak Ya. O. Innovative approaches to energy service. *Modern scientific researches*. 2019. Issue 9. Part 2. P. 50-54.
4. Брич В., Федірко М., Борисяк О. Підходи до впровадження технологій управління персоналом на підприємствах теплоенергетики. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. Вип. 4 (90). С. 99-110.
5. Монастирський Г., Борисяк О., Коцур А. Політика екологічної диверсифікованості у системі управління муніципальним транспортом. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. С. 4-14.
6. Інформаційна довідка про основні показники розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України за грудень та 2019 рік (за фактичними даними). URL: <https://menr.gov.ua/news/34623.html>.

Борисяк Олена Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри маркетингу, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, e-mail: olena.borysiak@gmail.com

Borysiak Olena V. – PhD in Economics, Senior Lecturer of Marketing Department, West Ukrainian National University, Ternopil, e-mail: olena.borysiak@gmail.com